

ZAMONAVIY O'ZBEK OILALARIDA ER-XOTINLAR HISSIY YAQINLIGI VA NIKOHDAN QONIQLASHNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

G.B.Shoumarov¹, Z.B.Olimjonova²

1. psixologiya fanlari doktori, akademik
2. ISFT instituti katta o'qituvchisi

Mas'ul muallif: Shoumarov
G'ayrat Baxramovich, psixologiya
fanlari doktori, akademik.

e-mail:
gayratshoumarov1947@gmail.com

Accepted: 10 Sentabr 2026
Published: 10 Sentabr 2026

Copyright: © 2026 by the
author(s). Licensee Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.

Iqtibos uchun: Shoumarov, G. B.
ZAMONAVIY O'ZBEK OILALARIDA
ER-XOTINLAR HISSIY YAQINLIGI
VA NIKOHDAN QONIQLASHNING
IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK
XUSUSIYATLARI / G. B.
Shoumarov, Z. B. Olimjonova //
Buxoro xalqaro universiteti ilmiy
axborotnomasi. — 2026. — T. 9, №
1. — B. 106–109.

Annotatsiya. Mazkur maqolada zamonaviy o'zbek oilasida er-xotin munosabatlarining muhim ijtimoiy-psixologik ko'rsatkichlari sifatida hissiy yaqinlik va nikohdan qoniqlash masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, nikohdan qoniqlash ko'rsatkichlarining oilaviy turmush davomiyligiga ko'ra namoyon bo'lish xususiyatlari ko'rib chiqiladi. Zamonaviy o'zbek oilasiga xos milliy qadriyatlar, oilaviy mas'uliyat va qarindoshlik munosabatlari er-xotin munosabatlarini shakllantiruvchi muhim ijtimoiy-madaniy omillar sifatida yoritiladi. Tadqiqotda oilaviy hayotning turli bosqichlarida nikohdan qoniqlash darajasining o'ziga xos jihatlarga e'tibor qaratilib, er-xotin o'rtasidagi hissiy yaqinlik, o'zaro tushunish va hayotiy sheriklikning oilaviy munosabatlar sifatidagi ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: zamonaviy o'zbek oilasi, hissiy yaqinlik, nikohdan qoniqlash, er-xotin munosabatlari, oilaviy turmush davomiyligi, o'zaro tushunish, milliy qadriyatlar, oilaviy mas'uliyat.

ЭМОЦИОНАЛЬНАЯ БЛИЗОСТЬ И УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ БРАКОМ В СУПРУЖЕСКИХ ОТНОШЕНИЯХ: НА ПРИМЕРЕ СОВРЕМЕННОЙ УЗБЕКСКОЙ СЕМЬИ

Аннотация. В данной статье анализируются эмоциональная близость и удовлетворённость браком как важные социально-психологические показатели супружеских отношений в современной узбекской семье. Также рассматриваются особенности проявления показателей удовлетворённости браком в зависимости от продолжительности семейной жизни. Национальные ценности, семейная ответственность и родственные отношения, характерные для современной узбекской семьи, освещаются как значимые социокультурные факторы формирования супружеских отношений. Особое внимание уделяется специфике удовлетворённости браком на различных этапах семейной жизни, а также анализируется значение эмоциональной близости, взаимопонимания и жизненного партнёрства в качестве супружеских отношений.

Ключевые слова: современная узбекская семья, эмоциональная близость, удовлетворённость браком, супружеские отношения, продолжительность семейной жизни, взаимопонимание, национальные ценности, семейная ответственность.

EMOTIONAL INTIMACY AND MARITAL SATISFACTION IN SPOUSAL RELATIONSHIPS: THE CASE OF THE CONTEMPORARY UZBEK FAMILY

Abstract. This article analyzes emotional intimacy and marital satisfaction as important socio-psychological indicators of spousal relationships in the contemporary Uzbek family. It also examines the specific characteristics of marital satisfaction across different durations of married life. National values, family responsibility, and kinship relations characteristic of the contemporary Uzbek family are considered important sociocultural factors shaping spousal relationships. Particular attention is paid to the characteristics of marital satisfaction at different stages of family life, as well as to the role of emotional intimacy, mutual understanding, and life partnership in the quality of marital relationships.

Keywords: contemporary Uzbek family, emotional intimacy, marital satisfaction, spousal relationships, marital duration, mutual understanding, national values, family responsibility.

Kirish. Oila jamiyatning muhim ijtimoiy institutlaridan biri bo'lishi bilan birga, shaxsning mehr, hissiy yaqinlik, o'zaro qo'llab-quvvatlash va psixologik xavfsizlikka bo'lgan ehtiyojlari ro'yobga chiqadigan munosabatlar tizimi hisoblanadi. Oilaviy hayotning sifati faqat nikohning davomiyligi yoki uning rasmiy jihatdan saqlanib qolishi bilan emas, balki er-xotinning o'z munosabatlaridan qoniqlishi, bir-birini tushunishi, o'zaro ishonchi va hissiy yaqinligi bilan ham tavsiflanadi. Shu sababli zamonaviy oilaviy psixologiyada hissiy yaqinlik va nikohdan qoniqlash er-xotin munosabatlarining psixologik sifatini ifodalovchi muhim ko'rsatkichlar sifatida o'rganiladi. Hissiy yaqinlik er-xotinning o'z his-tuyg'ulari,

kechinmalari, ehtiyojlari va xavotirlarini bir-biri bilan ochiq baham ko'rish, sherigi tomonidan tushunilgan va qabul qilinganini his etishi hamda munosabatlarda o'zaro ishonchning shakllanganligi bilan tavsiflanadi. Hissiy jihatdan yaqin munosabatlarda turmush o'rtoqlar nafaqat kundalik masalalar yuzasidan muloqot qiladi, balki bir-birining ichki kechinmalariga e'tibor qaratadi, hissiy qo'llab-quvvatlash ko'rsatadi va sherigining psixologik ehtiyojlariga javob beradi. Shu jihatdan hissiy yaqinlik er-xotin o'rtasidagi munosabatlarning mazmuni va sifatini belgilovchi muhim psixologik omillardan biri hisoblanadi.

Nikohdan qoniqish esa turmush o'rtoqlarning o'z oilaviy munosabatlariga bergan umumiy subyektiv bahosini ifodalaydi. Ushbu baho er-xotin o'rtasidagi mehr va hurmat, o'zaro tushunish, muloqot sifati, oilaviy vazifalarning taqsimlanishi, nizolarni hal etish usullari hamda sheriklik munosabatlaridan qoniqish kabi jihatlar bilan bog'liq. Shu sababli nikohdan qoniqishni faqat oilada nizolarning mavjudligi yoki yo'qligi orqali baholash yetarli emas. Nizolarning kamligi o'z-o'zidan yuqori hissiy yaqinlikni anglatmaydi; oilaviy munosabatlarning psixologik sifati er-xotinning bir-birini tushunishi, qo'llab-quvvatlashi va o'z munosabatlarini qanday baholashi bilan ham belgilanadi [3].

Mazkur muammo zamonaviy o'zbek oilasi kontekstida alohida ahamiyatga ega. O'zbek oilasida mehr-oqibat, o'zaro hurmat, oilaviy birdamlik, farzandlar tarbiyasiga mas'uliyat va qarindoshlik munosabatlari muhim qadriyatlar sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, bugungi oilaviy munosabatlarda er-xotinning o'zaro tushunishi, hissiy qo'llab-quvvatlashi, ochiq muloqoti va bir-birining psixologik ehtiyojlariga e'tibor qaratishi ham munosabat sifatining muhim tarkibiy qismlaridir. Natijada zamonaviy o'zbek oilasida an'anaviy oilaviy qadriyatlar bilan er-xotinning hissiy-psixologik ehtiyojlari o'zaro bir tizimda namoyon bo'ladi [6].

Oilaviy hayot davomida farzand tarbiyasi, kasbiy faoliyat, iqtisodiy mas'uliyat, uy-ro'zg'or vazifalari va qarindoshlik munosabatlari er-xotinning kundalik hayotida katta o'rin egallaydi. Ushbu vazifalarning ortishi turmush o'rtoqlarning bir-biriga ajratadigan vaqti, muloqot mazmuni va hissiy aloqalari bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli oilaning tashqi jihatdan barqarorligi har doim ham er-xotinning nikohdan yuqori darajada qoniqishini anglatmaydi. Oilaviy munosabatlarning ichki psixologik sifatini tushunishda er-xotin o'rtasidagi hissiy yaqinlik darajasi muhim ko'rsatkichlardan biri sifatida namoyon bo'ladi [1].

Xorijiy tadqiqotlarda ham hissiy yaqinlik, juftlikdagi muloqot va munosabatlardan qoniqish bir-biri bilan bog'liq psixologik konstrukt sifatida o'rganiladi. Zamonaviy tizimli tahlillar juftlikdagi muloqot sifati munosabatlardan qoniqish bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Shuningdek, hissiy yaqinlik va sheriklarning bir-biriga javobchanligi er-xotin munosabatlarining sifatini tushuntirishda muhim o'rin tutadi. Biroq mazkur psixologik hodisalarni ijtimoiy-madaniy kontekstdan ajratib talqin qilish to'liq tasavvur bermaydi. Er-xotinning nikoh, yaqinlik, oilaviy mas'uliyat va sheriklik haqidagi qarashlari jamiyatda shakllangan oilaviy qadriyatlar bilan ham bog'liq.

Zamonaviy o'zbek oilalarida hissiy yaqinlik va nikohdan qoniqish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni empirik o'rganish oilaviy munosabatlarning ichki psixologik mexanizmlarini chuqurroq yoritishga xizmat qiladi. Mazkur masalani o'rganish er-xotin o'rtasidagi hissiy munosabatlarning nikohdan qoniqish bilan qanday aloqador ekanligini aniqlash, shuningdek, zamonaviy o'zbek oilasidagi munosabatlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini tavsiflash uchun muhimdir.

Adabiyotlar tahlili. Er-xotin o'rtasidagi hissiy yaqinlik va nikohdan qoniqish muammosi psixologiya fanining turli nazariy yo'nalishlarida o'ziga xos tarzda talqin qilingan. Mazkur hodisalarni tushuntirishda psixodinamika va psixosotsial yondashuvlar, bog'lanish nazariyasi, gumanistik psixologiya hamda oilaviy tizimli yondashuv alohida ilmiy ahamiyatga ega. Ushbu nazariyalarning umumiy jihati shundaki, ular shaxsning yaqin munosabat o'rnatish qobiliyatini uning hissiy tajribasi, xavfsizlik hissi, o'zini namoyon etishi va sherigi bilan shakllantirgan munosabatlar tizimi bilan bog'liq holda tushuntiradi.

Er-xotin o'rtasidagi hissiy yaqinlikni tushuntirishda J. Bowlbyning bog'lanish nazariyasi muhim asos hisoblanadi. Bowlby insonning yaqin shaxs bilan barqaror hissiy aloqa o'rnatishga bo'lgan ehtiyojini fundamental psixologik ehtiyoj sifatida ko'rsatgan. Dastlab bola va unga g'amxo'rlik qiluvchi shaxs o'rtasidagi munosabatlarni tushuntirish uchun ishlab chiqilgan ushbu nazariya keyinchalik katta yoshdagi romantik va nikoh munosabatlarini o'rganishda ham rivojlantirildi. Bog'lanish nuqtayi nazaridan turmush o'rtog'ini ishonchli hissiy tayanch sifatida idrok etish sheriklar o'rtasidagi xavfsizlik, ochiqlik va yaqinlik hissi bilan bog'liq. Shu sababli er-xotinning hissiy aloqasi nikoh munosabatlarining subyektiv baholanishini tushuntirishda muhim o'rin egallaydi [6].

K.Rogers asos solgan gumanistik psixologiya ham shaxslararo yaqin munosabatlarning mazmunini ochishda muhim nazariy imkoniyatlarga ega. Rogers insonlar o'rtasidagi sog'lom munosabatlarda samimiylilik, empatik tushunish va shaxsni shartsiz qabul qilishga alohida ahamiyat bergan. Ushbu tamoyillar er-xotin munosabatlariga tatbiq etilganda, sherikning kechinmalarini tinglash, uning hissiyotlarini tushunish va shaxs sifatida qabul qilish hissiy yaqinlikning muhim shartlari sifatida namoyon bo'ladi. Demak, er-xotin o'rtasidagi yaqinlik faqat his-tuyg'ularning mavjudligi emas, balki sheriklarning bir-birining ichki dunyosiga qanday munosabat bildirishida ham ifodalanadi [4].

Oilaviy munosabatlarni alohida shaxslarning xususiyatlari bilan bog'liq izohlashdan farqli ravishda, M.Bowenning oilaviy tizimlar nazariyasi oilani yaxlit hissiy tizim sifatida ko'rib chiqadi. Ushbu yondashuvda oila a'zolarining kechinmalari va xulq-atvori o'zaro bog'langan bo'lib, bir a'zodagi hissiy jarayon butun oilaviy tizimdagi munosabatlarda aks etadi. Bowen nazariyasidagi "o'zlik differentsiatsiyasi" tushunchasi ayniqsa muhim: shaxsning yaqin munosabatni saqlagan holda o'z hissiy va shaxsiy mustaqilligini boshqara olishi sog'lom oilaviy munosabatlarning muhim jihati hisoblanadi. Bu yondashuv hissiy yaqinlikni qaramlik bilan tenglashtirmaslik, aksincha, yaqinlik va shaxsiy avtonomiya o'rtasidagi muvozanat sifatida tushunishga asos beradi [4].

Muhabbat va yaqin munosabatlarni bevosita tushuntiruvchi nazariyalardan yana biri R. Sternbergning

muhabbatning uch komponentli nazariyasidir. Sternberg muhabbat tarkibida yaqinlik, ehtiros va sadoqat komponentlarini ajratadi. Aynan yaqinlik komponenti sheriklar o'rtasidagi iliqlik, o'zaro tushunish, hissiy qo'llab-quvvatlash va psixologik bog'lanishni ifodalaydi. Ushbu nazariya nuqtayi nazaridan er-xotin o'rtasidagi hissiy yaqinlik muhabbatning tarkibiy qismi bo'lish bilan birga, nikoh munosabatlarining hissiy mazmunini belgilovchi omillardan biri sifatida qaraladi.

Mazkur nazariy qarashlarni umimlashtirganda, hissiy yaqinlik turli psixologik maktablarda turlicha tushuntirilgan bo'lsa-da, ularning markazida ishonch, hissiy xavfsizlik, o'zaro qabul qilish, empatiya, ochiqlik va barqaror psixologik aloqa kabi tushunchalar turadi. Erikson yaqinlikni shaxs rivojlanishining muhim psixosotsial vazifasi sifatida, Bowlby xavfsiz hissiy bog'lanish nuqtayi nazaridan, Rogers empatiya va qabul qilish orqali, Bowen oilaviy hissiy tizim doirasida, Sternberg esa muhabbatning asosiy tarkibiy komponentlaridan biri sifatida izohlaydi.

O'zbek psixologiyasida oila va oilaviy munosabatlar masalasi G'.B.Shoumarov, M.G.Davletshin, F.A.Akramova, N.A.Sog'inov, X.U.Abdusamatov va boshqa tadqiqotchilar tomonidan ijtimoiy-psixologik jihatdan o'rganilgan. Mazkur ilmiy yondashuvlarda oilaning barqarorligi, er-xotin munosabatlari, yoshlarning oilaviy hayotga tayyorligi, oiladagi shaxslararo munosabatlar hamda milliy va ijtimoiy qadriyatlarining oilaviy hayotdagi o'rniga alohida e'tibor qaratiladi. O'zbek oilasini psixologik jihatdan o'rganishda oilaviy munosabatlarni milliy-madaniy muhitdan ajratmagan holda tahlil qilish muhim metodologik tamoyil hisoblanadi.

G'.B. Shoumarov va hammualliflarning oila psixologiyasiga oid qarashlarida nikoh-oila munosabatlari murakkab ijtimoiy-psixologik tizim sifatida talqin qilinadi. Oiladagi psixologik muhit er-xotin o'rtasidagi munosabatlar, o'zaro tushunish, hurmat, mas'uliyat va oilaviy rollarning bajarilishi bilan uzviy bog'liq. Shu nuqtayi nazardan, oilaning mustahkamligini faqat nikohning davomiyligi bilan emas, balki undagi shaxslararo munosabatlarning sifati bilan ham baholash zarur [1].

O'zbek oilasining o'ziga xos jihatlaridan biri shundaki, er-xotin munosabatlari kengroq oilaviy va qarindoshlik tizimi bilan bog'langan. Ota-ona va farzand munosabatlari, katta avlod vakillariga hurmat, qarindoshlar bilan aloqalar, oilaviy burch va mas'uliyat kabi qadriyatlar er-xotin hayotining ijtimoiy muhitini shakllantiradi. Shu sababli o'zbek oilasida nikohdan qoniqlik faqat ikki shaxs o'rtasidagi hissiy munosabatlarni emas, balki ularning oilaviy hayotga oid kutishlari, qadriyatlari va ijtimoiy rollarining o'zaro muvofiqligini ham qamrab oladi. Shu bilan birga, zamonaviy o'zbek oilasida hissiy yaqinlikning ahamiyati alohida e'tiborga loyiq. Er-xotinning bir-biriga mehr ko'rsatishi, shaxsiy kechinmalarini baham ko'rishi, qiyin vaziyatlarda hissiy tayanch bo'lishi, sherigining fikr va his-tuyg'ulariga hurmat bilan munosabatda bo'lishi oiladagi psixologik yaqinlikni ifodalaydi. Bunday munosabatlarda turmush o'rtoqlar nafaqat oilaviy vazifalarni bajaruvchi shaxslar, balki bir-birining hissiy ehtiyojlarini tushunadigan va qo'llab-quvvatlaydigan hayotiy sheriklar sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur empirik tadqiqot zamonaviy o'zbek oilalarida nikohdan qoniqlik darajasining oilaviy turmush davomiyligiga ko'ra namoyon bo'lish xususiyatlarini o'rganishga qaratildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi turli nikoh stajiga ega bo'lgan er-xotinlarda oilaviy hayotdan qoniqlik ko'rsatkichlarini aniqlash hamda ular o'rtasidagi farqlarni ijtimoiy-psixologik jihatdan tahlil qilishdan iborat.

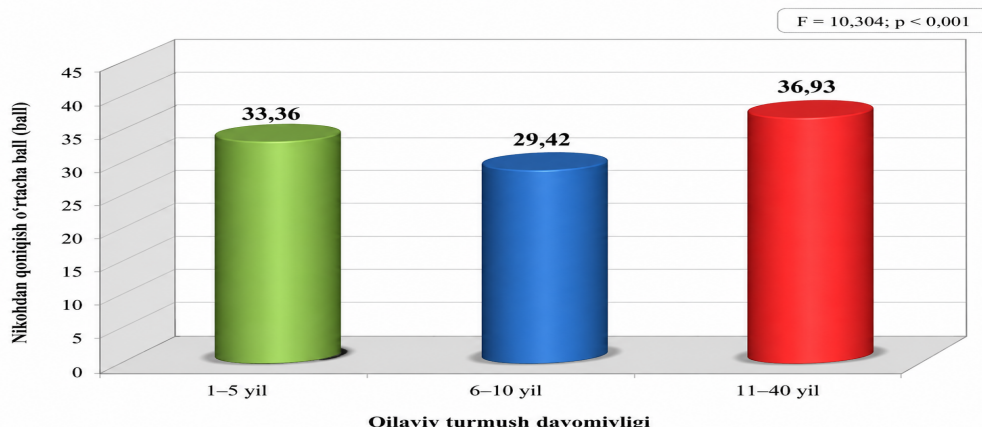
Tadqiqotda nikohdan qoniqlik er-xotinning o'z oilaviy hayoti, turmush o'rtog'i bilan shakllangan munosabatlari va nikohning umumiy psixologik sifatiga bergan subyektiv integral bahosi sifatida talqin qilindi. Bunda nikohdan qoniqlik faqat oilada nizolarning mavjud yoki mavjud emasligi bilan emas, balki o'zaro tushunish, hissiy yaqinlik, qo'llab-quvvatlash, oilaviy rollarning muvofiqligi va er-xotinning o'z munosabatlarini qanday idrok etishi bilan bog'liq holda ko'rib chiqildi. Bunday yondashuv nikohdan qoniqlikni turmush o'rtoqlarning o'zaro munosabatlar xususiyatiga bergan subyektiv bahosi sifatida tushuntiruvchi qarashlarga mos keladi. Siz yuborgan manbada ham Yu.E.Aleshina, V.A.Sisenko va boshqa tadqiqotchilarning nikohdan qoniqlikga oid yondashuvlari shu mazmunda yoritilgan [5].

Tadqiqotning asosiy mezon sifatida oilaviy turmush davomiyligi olindi. Respondentlarni nikoh davomiyligiga ko'ra uch guruhga ajratish nazarda tutildi: 1-5 yil, 6-10 yil hamda 11 yil va undan yuqori oilaviy turmush tajribasiga ega respondentlar. Bunday guruhlash nikohning dastlabki moslashuv bosqichi, oilaviy vazifalar va mas'uliyatlar kengayadigan keyingi bosqich hamda nisbatan uzoq muddatli oilaviy tajribaga ega davrni o'zaro taqqoslash imkonini beradi. Nikohdan qoniqlik ko'rsatkichlarini psixodiagnostik baholashda Yu.E. Aleshinaning "Nikohdan qoniqlik darajasi" metodikasi asos qilib olinadi. Metodika orqali respondentlarning nikoh va er-xotin munosabatlariga nisbatan subyektiv qoniqlik ko'rsatkichlari aniqlanadi. Olingan individual natijalar oilaviy turmush davomiyligi bo'yicha shakllantirilgan guruhlar kesimida umimlashtirilib, ularning tavsiflovchi statistik ko'rsatkichlari hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari. Oilaviy turmush davomiyligi va nikohdan qoniqlik o'rtasidagi munosabatni tahlil qilishda nikoh stajining turli bosqichlarida qoniqlik ko'rsatkichlari bir xil namoyon bo'lmasligi kuzatiladi. Yu.E. Aleshinaning "Nikohdan qoniqlik darajasi" metodikasi asosida keltirilgan ma'lumotlarda 1-5 yilgacha turmush qurgan respondentlarda o'rtacha ko'rsatkich 33,36 ball, 6-10 yillik oilalarda 29,42 ball, 11-40 yillik oilalarda esa 36,93 ballni tashkil etgan. Guruhlar o'rtasidagi farq statistik jihatdan ahamiyatli ekanligi qayd etilgan.

Natijalardan ko'rinadiki, nikohning 1-5 yillik bosqichida qoniqlik ko'rsatkichi nisbatan yuqori. Oilaviy hayotning dastlabki davri er-xotinning birgalikdagi turmushga moslashishi, yangi oilaviy rollarni o'zlashtirishi, hissiy yaqinlik va umumiy hayotiy maqsadlarni shakllantirishi bilan tavsiflanadi. Shu sababli ushbu davrdagi nikohdan qoniqlik er-xotin o'rtasidagi hissiy munosabatlar bilan bir qatorda yangi oilaviy hayotga nisbatan ijobiy kutishlar bilan ham bog'liq bo'lishi ehtimoli mavjud.

Oilaviy turmush davomiyligiga ko'ra nikohdan qoniqish darajasi

Oilaviy turmush davomiyligiga ko'ra, nikohdan qoniqish ko'rsatkichi

6-10 yillik oilalarda eng past ko'rsatkich - 29,42 ball qayd etilgani alohida e'tiborga loyiq. Mazkur davrda farzand tarbiyasi, kasbiy faoliyat, iqtisodiy mas'uliyat, uy-ro'zg'or vazifalari va er-xotin rollarining kengayishi oilaviy munosabatlarga qo'shimcha psixologik yuklama olib keladi. Natijada turmush o'rtoqlarning bir-biriga ajratadigan vaqti, hissiy muloqot intensivligi hamda o'zaro qo'llab-quvvatlash shakllari o'zgarishi mumkin. Biroq mavjud ma'lumotlar aynan ushbu omillar qoniqishning pasayishiga sabab bo'lganini isbotlamaydi.

Eng yuqori nikohdan qoniqish ko'rsatkichi 11-40 yillik oilaviy turmush tajribasiga ega respondentlarda - 36,93 ball qayd etilgan. Bu natija uzoq muddat birga yashagan er-xotinlarda o'zaro moslashuv, sherikning individual xususiyatlarini yaxshiroq anglash, oilaviy rollarning barqarorlashuvi va umumiy hayotiy tajribaning shakllanishi bilan bog'liq holda talqin qilinishi mumkin. Uzoq muddatli nikohda hissiy yaqinlik romantik kechinmalargina emas, balki o'zaro ishonch, g'amxo'rlik, sheriklik va birgalikdagi hayot tajribasi orqali ham namoyon bo'ladi.

Xulosa. O'tkazilgan nazariy va empirik tahlillar zamonaviy o'zbek oilasida nikohdan qoniqish er-xotin munosabatlarining muhim ijtimoiy-psixologik ko'rsatkichlaridan biri ekanligini ko'rsatadi. O'zbek oilasiga xos mehr-oqibat, o'zaro hurmat, oilaviy mas'uliyat, farzand tarbiyasiga e'tibor, qarindoshlik aloqalari va oilaviy birdamlik kabi an'anaviy qadriyatlar bugungi kunda er-xotinning hissiy yaqinlik, o'zaro tushunish, psixologik qo'llab-quvvatlash va sheriklikka bo'lgan ehtiyojlari bilan uyg'unlashib bormoqda. Shu sababli zamonaviy o'zbek oilasida nikohdan qoniqishni faqat oilaning saqlanib qolishi yoki nikoh davomiyligi bilan baholash yetarli emas.

Oilaviy turmush davomiyligiga ko'ra kuzatilgan tafovutlar nikohdan qoniqish oilaviy hayotning turli bosqichlarida turlicha psixologik mazmun kasb etishini ko'rsatadi. Nikohning dastlabki yillarida er-xotinning yangi oilaviy hayotga moslashishi, hissiy yaqinligi va umumiy maqsadlarni shakllantirishi muhim o'rin egallasa, 6-10 yillik davrda farzand tarbiyasi, kasbiy faoliyat, iqtisodiy mas'uliyat va oilaviy vazifalarning kengayishi munosabatlarning yangi bosqichini yuzaga keltiradi. Uzoq muddatli oilalarda esa o'zaro moslashuv, hayotiy tajriba, ishonch, sabr-toqat va sheriklik munosabatlari nikohdan qoniqishning muhim psixologik resurslari sifatida namoyon bo'ladi.

Zamonaviy o'zbek oilasi uchun ayniqsa muhim jihat shundaki, an'anaviy oilaviy qadriyatlar va er-xotinning individual psixologik ehtiyojlari bir-biriga qarama-qarshi emas, balki o'zaro uyg'unlashgan holda oilaviy farovonlikni ta'minlaydi. Oila oldidagi burch va mas'uliyatning mavjudligi bilan bir qatorda, turmush o'rtoqlarning bir-birini tinglashi, his-tuyg'ularini tushunishi, qarorlarni hamkorlikda qabul qilishi va hissiy qo'llab-quvvatlashi nikoh munosabatlarining sifatini belgilashda tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Shoumarov G'.B. Oila psixologiyasi: darslik. - Toshkent, 2011. - B. 85.
- [2] Karimova V. Oila psixologiyasi: pedagogika oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik. - Toshkent, 2008. - 152 b.
- [3] Abdullayev D., Yaqulov R., Atabayeva N. Oila psixologiyasi. - Toshkent: Tafakkur Bo'stoni, 2015.
- [4] Andreeva T.V. Semeynaya psixologiya: ucheb. posobie. - SPb.: Rech, 2004.
- [5] Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3-34.
- [6] Proulx, C. M., Helms, H. M., & Buehler, C. Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*. 2007